

Posudek disertační práce a hodnocení práce doktorandky Mgr. Hany Klimešové

Název práce: Sociální identita, hodnotová orientace a životní preference mladých kosovských Albánců (KA) a kosovských Srbů (KS) z mono-etnických a multi-etnických oblastí.

Vedoucí práce: PhDr. Simona Horáková Hoskocová, PhD.

Hana Klimešová je velice aktivní psycholožka působící v misi EU v Kosovu. Její působiště vyžaduje osoby samostatné, vybavené pro neobvyklé úkoly a krizové působení. Tyto předpoklady se odrazily ve stylu práce, kdy plnění jednotlivých úkolů v rámci PhD. studia mělo charakter nárazové a velmi intenzivní práce, která naštěstí vždy vyústila v kvalitní průběžné výstupy ve formě dílčích zkoušek a předkládaných prací k těmto zkouškám. PhD. studium probíhalo ve dvou významných vlnách, kdy po pochybách a přerušení studia nabrala Hana Klimešová nový směr a změnila původní téma práce na to, které nyní předkládá zpracované k obhajobě.

U Hany Klimešové cením hluboký zájem o téma sociální a politické psychologie, které představuje skutečný oříšek pro nejednu konfliktní zónu na světě. Paralelně k předloženému tématu sblížení etnických skupin se zabývá také životem homosexuální komunity v Kosovu. Hledání cest sblížení zdánlivě nesmiřitelných skupin charakterizuje jak teoretické, tak praktické aktivity Hany Klimešové. To vše se děje na základě kvalitně vybudovaného teoretického základu, který je znát i na úrovni zpracování především teoretické části disertační práce. Hana Klimešová dokázala navázat vztahy s odborníky z Bělehradské univerzity i univerzity v Prištině a diskutovat s nimi u jednoho stolu. Práce odráží fakt, že Hana Klimešová měla možnost jako cizinec proniknout pod povrch konfliktu, ale využít přitom nadhled osoby, která konfliktem nebyla osobně dotčena.

Autorka čerpá z 97 převážně cizojazyčných zdrojů. V teoretické práci se drží vymezeného tématu, kdy se zabývá socializací jedince v mimořádných společenských podmínkách. Čerpá zde převážně z autorů, kteří reflektují dopady palestinsko-izraelského konfliktu. V první kapitole tak pojednává o socializaci, vývoji občanské identity, o nacionalismu a završuje téma socializací k novému občanství. V závěru této úvodí kapitoly se autorka dostává k důležitosti socializačních vlivů, kterým je vystaveno dítě, kdy zdůrazňuje roli školy a rodiny. V našich podmínkách jde o málo zpracované téma i díky poměrně klidné situaci v naší zemi.

V další kapitole se autorka věnuje vývoji chápání pojmů války a míru u dětí a mladých lidí a dále vlivu vystavení válečnému konfliktu na vývoj jedince. Upozorňuje na převážně klinický přístup

k dopadům válečné zkušenosti, který není dostatečný. Ze sociálně psychologického hlediska navazuje na Ericksona a upozorňuje na nutnost pracovat s identitou mladých lidí, která se utvářela za nenormálních okolností. Považuje za důležitý moderní princip v práci s mládeží vystavené politickému a válečnému násilí potřebu identifikovat zdroje resilience na úrovni vývoje identity, zdroje, které jedinci umožní smysluplné fungování v jeho vlastní budoucnosti.

Ve třetí kapitole se dostává k paradoxu kapitálu, který spočívá v prožitém traumatu, což je fenomén, který může ztěžovat rekonsiliaci. Trauma se tak může přenášet i transgeneračně. Při vytváření rekonsiliačních programů je nutné porozumění vzájemné nenávisti a proto jejím příčinám a mechanismům vzniku věnuje autorka závěr třetí kapitoly. Na četnosti doplňujících poznámek pod čarou je znát, že autorka by mohla téma naplnit ještě mnohem obsáhleji.

Navazuje empirická část, ve které už popis specifických peripetií doprovázejících překlad metod a sběr dat dokladují složitost situace v Kosovu, která byla představena v teoretické části práce. Autorce se podařilo na obou stranách konfliktu získat celou řadu dat. Výsledky a jejich interpretaci předkládá ve čtyřech kapitolách. Za povšimnutí stojí i efekt výzkumu, který nebyl předvídaný – respondenti byli zaskočeni požadavkem přemýšlet o „těch druhých“. Možná svým výzkumem nastartovala u některého z respondentů úvahy směřující k sousedům.

Studie přinesla celou řadu zajímavých výsledků, které potvrzují obtížnost úkolu, který si stanovili navrhovatelé rekonsiliačních programů. Jistě budou využitelné pro specifickou lokální intervenci. Přináší ovšem i poznatky k fungování mladých lidí v podmínkách, které vybízejí k silnému vymezování dvou skupin vůči sobě navzájem. Ilustruje jejich podobnost v hodnotách a představách o vlastním dospívání. Pochopení této podobnosti může být jednou z cest rekonsiliace.

Považuji práci Hany Klimešové za zdařilou a **doporučuji ji k obhajobě.**

Praha, 30.3.2013

PhDr. Simona Horáková Hoskovcová, PhD.